

ECOURILE ZIARISTICE DESPRE ACTIVITATEA ARTISTICĂ A TENORULUI MIHAIL MUNTEAN

JOURNALIST ECHOES ABOUT THE ARTISTIC ACTIVITY OF TENOR MICHAEL MUNTEAN

ELENA NISTREANU,

lector universitar,

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

În articol se analizează activitatea concertistică a lui Mihail Muntean prin prisma articolelor publicistice din presa periodică. Prin intermediul publicațiilor din mass-media, autoarea articolului subliniază calea artistică parcursă de M.Muntean de la debut și stagierea la Teatrul „La Scala” până la triumful obținut pe cele mai mari scene ale lumii. Mai detaliat se caracterizează partidele centrale de tenor din operele „Serghei Lazo”, „Turandot”, „Dama de pică”, „Evgheni Oneghin” etc. Sunt trecute în revistă cele mai remarcabile aprecieri ale măiestriei interpretative a lui M.Muntean din diverse țări ale lumii. Se ajunge la concluzia, că activitatea artistică a lui M.Muntean are o contribuție majoră la dezvoltarea artei de operă în Republica Moldova și promovează imaginea artistică a țării noastre peste hotarele ei.

Cuvinte-cheie: Mihail Muntean, arta interpretativă, operă, partidă, revistă, ziar, diapazon, timbru, mass-media

The article examines the concert activity of Mihail Muntean having as source of inspiration articles from periodicals. Using the publications from the media the author emphasizes the artistic path travelled by M.Muntean, from his La Scala debut and schooling until the triumph obtained on the world big stages. The leading parts, performed by M. Muntean in the operas „Sergei Lazo”, „Turandot”, „Queen of Spades”, „Eugene Oneghin” etc., are characterized in detail. There are reviewed the most remarkable appreciations of M.Muntean’s interpretative mastery in different countries. It concludes that M. Muntean’s artistic activity has made a major contribution to the development of opera art in the Republic of Moldova and is promoting our country’s artistic image abroad.

Keywords: Mihail Muntean, performing arts, opera, game, magazine, newspaper, range, timbre, mass-media

Mihail Muntean este un artist notoriu care mobilizează publicațiile și care, pe parcursul întregii sale activități de creație, a fost și continuă să fie în vizorul presei naționale și internaționale. Într-un interviu artistul menționează că, după debutul său în rolul Cavaradossi din opera *Tosca* de G. Puccini, într-un ziar apăruse o recenzie nu prea mare, dar foarte caldă [1, p. 28]. Tenorul a fost înalt apreciat de

presa din Chișinău după cea de-a doua lucrare de mare importanță în teatru – partida lui Lenski din opera *Evgheeni Oneghin* de P. Ceaikovski.

Astfel, ziarul *Молодежь Молдавии* (17.02.1973), în articolul *Онегина поют молодые*, scria: „Anume în Lenski-Muntean am simțit cel mai bine prospețimea adevărată și neprefăcută a tinereții” [2]; I. Păcuraru publică un interviu cu M. Muntean – *Evgheeni Oneghin* (*Moldova Socialistă*, 20.10.1985), în care interpretul mărturisește că lucrul asupra chipului lui Lenski l-a captivat enorm, deoarece îi este apropiat ca spirit, iar în interpretarea acestui rol s-a străduit să redea puritatea sufletească, blândețea și atitudinea lui romantică față de femeie, calități care nu-și vor pierde nicicând farmecul [3, p. 106].

V. Malicova, în articolele sale *La stagiere la Teatrul „La Scala”* (*Советская Молдавия*, 28.10.1977) și *Vocația – opera* (*Chișinău, Gazeta de seară*, 28.10.1977), aduce la cunoștința cititorilor că Artistul Emerit al RSSM M. Muntean este admis în rândul stagiatorilor la renumitul Teatru *La Scala* din Milano, relevând: „Spectatorii sunt cucerți de aspirația artistului către puritatea sentimentelor și profunzimea întruchipărilor, integritatea spirituală și candoarea chipurilor create, de precizia cu care găsește culorile muzicale și psihologice” [3, p. 62]. Aceeași autoare, în *Chișinău. Gazeta de seară* (04.09.1978), după întoarcerea artistului de la stagiere, publică un articol al acestuia intitulat: „*La Scala: și muncă, și inspirație*”, ca răspuns la scrisoarea unui cititor, în care tenorul declară: „Stagiul la Teatrul *La Scala* are o colosală influență asupra creației oricărui cântăreț. El a avut o mare influență și asupra mea. Nu voi uita niciodată acele zile fericite” [3, p. 71]. La 21.02.1979, M. Vinogradova, în articolul *Cântă Mihail Muntean*, comunică cititorilor că M. Muntean a susținut un program de concert, reprezentând un raport de creație după stagierea în Italia, fiind compus din cele mai complicate arii ale muzicii clasice [3, p. 97].

Ziarul *Советская Молдавия* din 19.01.1980, în articolul *Становление* semnat de V. Malicova, releva: „Anul precedent a fost marcat pentru M. Muntean cu trei mari debuturi în partide lirico-dramatice de tenor: prințul Calaf din *Turandot* de G. Puccini, contrabandistul Jose din *Carmen* de G. Bizet și cavalerul Vodemon din *Iolanta* de P. Ceaikovski. Toți recenzenții remarcă vocea lui puternică cu un timbru frumos, care sună ferm și curat în registrul acut, libera posedare a cantilenei și artistismul interior” [3, p. 100]. R. Iuncu publică în revista *Femeia Moldovei* nr. 5 din 1982 un articol în care admiră vocea cu bogate calități de expresie a interpretului [3, p. 99]. În articolul *Счастливы песни* din *Советская Молдавия* (31.03.1983), muzicologul G. Cocearova afirmă: „Mihail Muntean posedă o voce puternică cu un timbru individual și un temperament artistic viu ce i-a permis să ocupe un loc de frunte printre soliștii Teatrului de Operă și Balet” [4, p. 3]. Săptămânalul *Literatura și Arta* (17.11.1983), în articolul *Dama de pică* semnat de R. Iuncu, menționează înalta măiestrie și inteligența intrinsecă a interpretului în dezvoltarea evoluției stării sufletești a lui Gherman [3, p. 106].

Într-o recenzie realizată în articolul *Eu vă iubesc pe toți* (*Chișinău. Gazeta de seară*, 17.12.1984), A. Prihodco remarcă tehnica vocală ireproșabilă a interpretului, perceperea profundă a stilului în interpretarea ariilor din operele lui G. Verdi, F. Cilea, P. Ceaikovski: „Muntean, veridic și sincer, trăiește pe scenă cele trei stări contrastante, cele trei tablouri ale vieții lui Lenski” [5, p. 4]. Ziarul *Chișinău. Gazeta de seară* din 27.03.1985 constată: „Mihail Muntean-Lenski este un romantic înflăcărat, dar și un filosof înțelept” [1, p. 40]. Același cotidian, la 20.05.1985 relevă: „Mihail Muntean este înzestrat cu abilitatea norocoasă de a cuceri ușor și firesc publicul, fie în spectacolele de operă, fie în sala de concert. Interpretarea lui entuziasmată captivează, iar naturalețea manierei interpretative fascinează. Măiestria lui iradiază căldură sufletească, emoționează, aducând bucurie amatorilor de artă vocală” [1, p. 41].

La 11.07.1986, S. Vladăca publică în ziarul *Moldova Socialistă* articolul *Simplitatea și măiestria artistului*, unde apreciază la nivel înalt activitatea cântărețului, trece în revistă rolurile interpretate de el, constatând: „Inteligența interpretativă, temperamentul scenic, dicția ireproșabilă a cântărețului te cuceresc chiar din primele clipe. Paralel cu abilitatea de a transmite exact și fin starea sufletească a eroului, el aduce în fiecare rol ceva personal: puritatea sentimentelor și noblețea internă” [3, p. 98]. Cu ocazia acordării dlui M. Muntean a statutului de Membru de Onoare al Consiliului de Conducere al Operei Române din Iași, ziarul *Chișinău. Gazeta de seară* (19.01.1990) publică articolul *Sunt feri-*

cit, simțindu-mă creator, semnat de R. Homenco, în care Mihail Muntean afirmă: „Opera Petru Rareș compusă de E. Caudella captivează toată trupa nu numai prin evocarea paginilor de istorie cu o semnificație pe deplin actuală, dar și prin limbajul muzical inconfundabil al autorului”. Tot aici interpretul răspunde la întrebări și își împărtășește proiectele sale [3, p. 81].

Observator de Chișinău din 15.02.1994, în articolul *Ultima oră del nostro amore...* de R. Iuncu anunță că, pe 04.02.1994, s-a dat un grandios *Bal Mascat* cu M. Muntean în rolul lui Riccardo. „M. Muntean a fost interpretul pe cât de sigur pe propria valoare, de ponderea sa în acest spectacol, pe atât de sensibil și receptiv să răspundă la orice gest, la orice mișcare a partenerilor săi de scenă... Riccardo îi oferă lui Mihail Muntean melodii de toată frumusețea ce nu fac decât să sublinieze disponibilitățile vocii sale” – consemnează autoarea [3, p. 105]. La 20.09.2013, R. Iuncu publică în *Jurnal de Chișinău* articolul „*Paiate*” de festival sau strălucirea și mizeria teatrului nostru, în care își exprimă încrederea că Opera Națională din Chișinău *Maria Bieșu* se poate considera favorizată, avându-l timp îndelungat ca prim-solist pe tenorul Mihail Muntean, care și-a lăsat însemnele sale de interpretare a multor roluri [3, p. 102]. În *Operanews.ru* (22.09.2013) A. Matusевич publică articolul *21-й фестиваль, 2-й конкурс: с именем Биешу* [1, p. 40], în care relevă că evenimentul principal al festivalului *Invită Maria Bieșu* a devenit spectacolul *Paiate* care a coincis în timp cu aniversarea a 70-a a renumitului tenor, Artist al Poporului din URSS Mihail Muntean. Autorul remarcă vocea artistului puternică și frumoasă ca odinioară, care sună ferm pe întreg diapazonul și care, ca pe vremuri, asaltează liber culmile registrului acut, reliefează maximum de emoții la limita exaltării în renumitul monolog-mărturisire *Recital*. Iar articolul *Mihail Muntean într-un moment de sinceritate: „Ne prăvălim într-o mocirlă de interese și minciuni”*, semnat de L. Negru și publicat în *Apropo magazin* (01.10.2013), este dedicat aniversării a 70-a a artistului [3, p. 72].

În ultimii ani (2007-2013), presa națională publică un șir de interviuri despre marele artist: S. Bogdănaș – *Mihail Muntean. Cel mai bun Canio al Europei* (*VIP magazin*, nr. 35, martie 2007), [1, p. 33]; C. Știrbu – *Михаил Мунтян: Когда меня называют артистом, мне делают большой комплимент* (*Allfun.md.*, 13.08.2008), [1, p. 19]; O. Dașevski – *Михаил Мунтян: Люди озверели от кризисов, дефолтов и маленьких зарплат* (газета *Время*, 06.02.2009), [3, p. 73]; A. Matusевич – *Михаил Мунтян: Не может быть процветания страны без культуры* (*Operanews.ru munteanu.html*, 03.10.2010), [3, p. 74]; N. Roibu – *Mihail Muntean: Alerg, tuncesc, cânt și trăiesc* (cotidianul *Țimpul*, 11.05.2011), [3, p. 73]; *Omul săptămânii. Mihail Muntean, cântăreț de operă* (cotidianul *Țimpul*, 12.08.2012), [3, p. 75]; O. Dașevski – *Михаил Мунтян: Искусство – вечно, политика – сиюминутна* (*Молдавские ведомости*, 18.12.2012), [3, p. 74]; V. Dașevski – *Михаил Мунтян: Физически мне скоро будет 70 лет, а душевно – 20* (*Рапората*, 15.05.2012), [3, p. 73]; *Mihail Muntean: Eu nu simt bătrânețea. Mai am praf în pușculiță!* (cotidianul *Țimpul*, 18.02.2013), [6].

Încă o sursă importantă despre activitatea artistică a tenorului o descoperim în prefața culegerii de piese din repertoriul maestrului, care a ieșit de sub tipar în 2006. Aici găsim înaltele aprecieri ale renumitei cântărețe de operă E. Obrazțova: „Calitățile vocale și interpretative excepțional de bogate, muzicalitatea fină, farmecul personal și artistic captivant, puterea de muncă enormă l-au ajutat pe Mihail Muntean să ajungă un cântăreț de operă cunoscut în întreaga lume. Este imposibil să nu-i admiri vocea: te farmecă cu expresia notelor acute, cu nuanța catifelată a notelor medii, tehnica perfectă și timbrul fără pereche. Vocea cântărețului cucerește definitiv spectatorul, întipărindu-se pentru mult timp în memoria sa. În egală măsură, îi reușesc rolurile lirice, dar și cele dramatice. Cu aceeași siguranță și măiestrie artistică interpretează lucrări de cameră în diverse stiluri din diferite epoci” [7, p. 3]. Tot în această prefață descoperim recenzii ale criticilor internaționali: „Mihail Muntean este un tenor ilustru, comparabil cu cei mai mari cântăreți ai lumii” – scrie L. Kasilag (Filipine); ziarul american *Kenosha News* afirmă: „Talentul tenorului Mihail Muntean este extraordinar. El este la fel de bun și atunci când interpretează folclor (cântece moldovenești, italiene și rusești), dar și atunci când interpretează din repertoriul clasic. Prezența unui asemenea cântăreț aici, în America, este un mare eveniment și un cadou prețios pentru noi”; ziarul francez *Le Monde* (1994) vine cu aprecierile sale: „Vocea incom-

parabilului tenor Mihail Muntean te poate țintui de scaun. Este un cântăreț de forță, pasionat, un profesionist excepțional”; ziarul german *Rheinfels* (1997) scrie: „Mihail Muntean cântă cu vocea unui tigru regal. Este un cântăreț cu capacități extraordinare și de cea mai înaltă calitate. Muntean este un tenor omnipotent”; iar ziarul italian *Il Piccolo* (1998) îl apreciază astfel: „Mihail Muntean este un tenor superb, foarte talentat, cu o carieră remarcabilă. Producerea lui, într-adevăr, corespunde exigențelor unui artist de talie mondială” [7, p. 5-7].

Mihail Muntean evoluează și pe cele mai mari scene ale lumii. Primele sale turnee în afara republicii le-a întreprins în Federația Rusă, iar cotidienele rusești nu au întârziat cu aprecierile. În anul 1983, ziarul *Северный рабочий* scria: „În chipul eroului său artistul accentuează trăsăturile lirice, provocând o sinceră compasiune umană. Foarte emoționant a răsunit aria lui Alvaro din actul III. Vocea proaspătă și expresivă a cântărețului este pătrunsă de căldură și sinceritate”. În continuare, același ziar (17.07.1983) menționează: „Artistul Poporului din RSSM M. Muntean a înzestrat chipul eroului principal Manrico din opera *Trubadur* de G. Verdi cu un avânt emoțional, cu o însuflețire romantică, cu o fermitate pasională și cu o tandrețe elegiacă. El are o voce sigură și interpretează cu măiestrie artistică scenele de ansamblu cu Leonora și Azucena. Punctul culminant, neobișnuit al spectacolului a fost cabaletta Manrico cu cor, interpretată cu inspirație de cântăreț” [3, p. 59]. Tot în 1983, revista *Юность* din Iaroslavl constată: „Mihail Muntean, Artist al Poporului din RSSM, a creat chipul extraordinar al lui Gherman (*Dama de pică*). Posedând un timbru vocal minunat, o tehnică vocală excelentă și un talent scenic deosebit, artistul trăiește pe scenă sincer și cu mare rezervă de energie emoțională viața eroului său. Întreaga sa interpretare se deosebește prin logică profundă și o mare expresivitate” [3, p. 59]. Prestația lui M. Muntean în opera *Forța destinului* a fost înalt apreciată de N. Savinov, care remarcă: „Rolul lui Don Alvaro este o demonstrație deplină a disponibilității vocale extrem de bogate a lui M. Muntean. Totul e foarte bine gândit, toate sună minunat” [1, p. 21]. Ziarul *Izvestia* din 20.07.1983 menționează: „M. Muntean este un partener scenic demn care posedă un tenor dramatic sonor și flexibil. În interpretarea lui, partidele lui Gherman, Pollion și Serghei Lazo se deosebesc printr-o formă definitivă și rigurozitate a desenului scenic” [8, p. 16].

În timpul turneului Teatrului Național de Operă și Balet în Soci, unde a prezentat opera *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld cu M. Muntean în rolul principal, ziarul *Черноморская здравница* (12.07.1977) publică articolul *Гимн жизни и подвигу* semnat de N. Egorova, în care este relevat faptul că, după puterea generalizării artistice, acest spectacol le-a întrecut pe toate celelalte și că M. Muntean interpretează de minune rolul eroului său: „El posedă o voce puternică, succulentă, flexibilă și o folosește excelent în cantilenă. Chipurile eroilor pe care i-a creat (Radames, Pinkerton) sunt vitale, convingătoare și memorabile” [3, p. 62].

„Mihail Muntean este un cântăreț-actor care știe să-și păstreze stilul și expresivitatea artistică chiar și la cele mai mari eforturi profesionale. Excepționalul lui talent de cântăreț, în unitate cu precizia și expresivitatea rolului, ne face să credem eroilor săi” – consemnează ziarul *Вечерний Ленинград* în anul 1986 [8, p. 17]. După turneul efectuat la Sverdlovsk, ziarul *Вечерний Свердловск* (30.07.1988) afirmă: „Sala l-a aplaudat călduros și cordial pe Artistul Poporului din URSS M. Muntean, care, cu putere emoțională și măiestrie vocală, a dezvăluit dramaturgia muzicală complexă și multilaterală a partidelor principale pentru tenor din operele lui Verdi, Puccini, Cilea” [3, p. 60]. Și ziarul *Правда Севера* din Arhanghelsk (02.08.1981) publică următoarele referințe: „Orice rol interpretat de acest cântăreț poartă însemnul ambiției măiestriei vocale și scenice. Muntean este întotdeauna nou, neschimbate însă rămân frumusețea vocii, timbrul rafinat, farmecul, impetuozitatea cu care dezvăluie orice rol” [3, p. 61].

Interpretul M. Muntean a susținut multe spectacole și în țara vecină, Ucraina, unde, ca un ecou, cotidienele ucrainene au venit cu înaltă apreciere a măiestriei lui. Astfel, ziarul *Правда Буковины* din Cernăuți publică articolul *Чарівний світ Пушкіна і Чайковського* semnat de O. Pulineț, în care se menționează: „M. Muntean, interpretul tânărului romantic Lenski, a redat interesant pe scenă atât melodia luminoasă a primului său arioso *Я люблю Вас, Ольга* cât și intonația tragismului disperat al

ariei de agonie din scena duelului, ceea ce a oferit actorului posibilitatea de a reliefa... moartea profund dramatică și emoționantă a tânărului talentat în împrejurări fatale și în virtutea opiniei mondene despre onoare” [9]. În articolul *Цветомузыка Михаила Мунтяну* (autor N. Dunaevskaia), ziarul *Вечерний Донецк* (28.06.1982) publică o scrisoare din poșta redacției, în care spectatorii scriu: „În timpul turneului Teatrului de Operă și Balet din Moldova am vizionat spectacolul în care a participat Artistul Poporului din URSS Mihail Muntean. Rămâne neuitată impresia pe care a produs-o asupra noastră cântărețul. Nu ne-a emoționat doar vocea lui frumoasă, dar ne va rămâne în memorie și marele lui talent. El a cucerit ascultătorii cu vocalul său, care se caracterizează prin frumusețea timbrului și lărgimea diapazonului. În sono-colorul și în paleta lui actricească sunt semitonuri accesibile doar unui mare maestru care îndeamnă spectatorul să privească scrutător la chipul eroului” [3, p. 60].

După turneul Teatrului Moldovenesc de Operă și Balet la Kiev în iunie 1984, cercetătorul în teatrologie G. Golubițaia publică o recenzie în ziarul *Киевская правда*, remarcând: „Au rămas în memorie chipul expresiv al lui Radames și cel al lui Don Alvaro în interpretarea lui Mihail Muntean. În aceste roluri artistul și-a dezvăluit bogatele sale posibilități vocale și artistice. În chipurile eroilor lui Mihail Muntean se îmbină extraordinar de organic lirismul generos cu patosul tragic, spiritualitatea înaltă cu fermitatea și inadmisibilitatea compromisului. Astfel, a rămas întipărit pentru totdeauna în memoria celor care l-au văzut pe scenă, care au auzit vocea cântărețului flexibilă, generoasă în nuanțele de timbru și cărora li se părea că îi sunt supuse toate misterele sufletului omenesc, întregul diapazon al celor mai complicate retrairi și sentimente” [8, p. 17]. Același ziar, în timpul turneului la Kiev din 1985, scrie: „Din constelația de nume strălucite din republicile surori s-a memorizat cel al lui Mihail Muntean. În fiecare seară de iunie, în fața miilor de spectatori, și-au trăit viața scenică eroii lui: mărinimosul și curajosul Radames din *Aida*, înflăcăratul și gingașul Maurizio din *Adriana Lecouvreur*, nobilul romantic Alvaro din *Forța destinului*. Fiecare chip are epoca sa istorică, caracterul și destinul său, dar pe toți eroii lui Mihail Muntean îi înrudește puritatea și noblețea sufletească și omenia profundă” [8, p. 18].

În timpul turneului Teatrului Național de Operă și Balet în or. Minsk, ziarul *Вечерний Минск* (22.06.1985), în articolul *Михаил Мунтян: Согреть любовью зал*, susține că el „...îmbină în sine la perfecție darul vocal cu talentul de actor dramatic. Lasă impresia că vocea cântărețului a absorbit toate nuanțele sentimentelor pentru a reda profunzimea suferințelor umane...” [3, p. 57]. Ziarul *Отечественный голос* (1975, Bulgaria, Plovdiv) specifică: „Lenski al lui Muntean este sincer, poetic, strălucitor, luminos. Simplitatea comportamentului scenic, străin de efectul exterior, este atât de sincer și convingător încât, uneori, se creează impresia că participi însuși la evenimentele care se desfășoară înaintea ochilor tăi” [1, p. 35]. În *Deili expres* (Filipine, 1984), criticul muzical L. Kasilag relevă: „Înzestrat multilateral, tenorul Mihail Muntean a introdus în program o notă lirică, interpretând arii din opere, cântece populare moldovenești și napolitane, romanțe ale lui Ceaikovski și Rahmaninov, iar în încheiere – cântece populare ruse. Prin interpretarea sa duioasă, expresivă și prin maniera scenică fermecătoare, Muntean a demonstrat o voce bogată, puternică, capacități remarcabile de a menține înălțimea notelor finale ce pluteau de asupra sălii. M. Muntean este un strălucit cântăreț de operă și face parte din pleiada celor mai de seamă cântăreți din lume” [8, p. 17].

Activitatea concertistică a maestrului desfășurată în țara vecină, România, a fost pe deplin apreciată de către T. Ichim în articolul *Opera – templu al sufletului*, publicat în *Gazeta de Transilvania* (14.03.2009), în care relatează: „Mihail Muntean la ai săi 65 de ani se prezintă ca un cântăreț cu o remarcabilă carieră artistică și un palmares impresionant de roluri cântate pe diverse scene ale lumii. Este foarte dificil a defini în cuvinte complexitatea unui artist de dimensiunea lui Mihail Muntean...” [1, p. 21]. În 1990, în Marea Britanie, după interpretarea rolului lui Canio din opera *Paiate* aproximativ de 30 de ori, a fost învrednicit de revista *Times* cu titlul de *Cel mai bun Canio al Europei*. „Cu toată splendoarea grupei din Moldova, nu se poate să nu-l evidențiem pe Mihail Muntean. Vocea lui de o frumusețe rară (cântărețul a trecut stagierea în Italia, școala italiană de belcanto) încântă ascultătorii. Din nou am simțit frumusețea operei clasice ruse, în deosebi, cea a lui Ceaikovski, iar serenadele itali-

ene și cântecele napolitane au fost în afară concurenței. Cântărețul era gata să tot cânte, iar ascultătorii americani, entuziasmați, erau gata să îl asculte la nesfârșit”, – își informează cititorii *The Minnesota Daily News* din 21.11.1986 [1, p. 33]. La 08.02.2001, ziarul *The Stage* din Marea Britanie relevă: „Mihail Muntean cântă cu un tenor solid și viu, iar chipul redat de el al unui clovn istovit tinde spre scopuri mari” [1, p. 34]. Și ziarul *The Independent* din 12.02.2001 vine cu aprecierile sale: „Mihail Muntean posedă o voce intrigantă cu o nuanță baritonală. Calitățile cu care este redat chipul scenic puternic și hipnotizant creează un Canio ideal. Chiar și apariția lui silențioasă împreună cu ceilalți la începutul actului II vorbește despre multe. Este un Paiate extraordinar – el creează de 50 de ori, până la scena finală, senzația omorului” [1, p. 34].

Mihail Muntean nu este lipsit nici de atenția muzicologilor. Astfel, după premiera operii *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld, în ziarul *Советская Молдавия* din 01.11.1980, muzicologul Z. Stolear scrie: „Chipul lui Serghei Lazo este o mare reușită a lui Mihail Muntean. Lazo al lui M. Muntean este un om nobil și distins, dur și neînfricat în momentele decisive ale vieții. În conduita sa sesizăm simplitate și naturalețe, iar eroismul lui nu este unul de fațadă, ci o formă a comportării. Artistul posedă multiple și considerabile posibilități vocale” [3, p. 109]. În același an, în ziarul *Chișinău. Gazeta de seară* din 19 noiembrie, criticul muzical Iu. Țibulski remarcă: „M. Muntean, interpretul rolului lui Serghei Lazo, creează un chip emoționant și captivant. Deși partida este foarte mare și complexă, vocea artistului răsună din plin și ireproșabil. De la o scenă la alta el apare tot mai interesant ca actor, imprimând eroului său o semnificație tot mai profundă, iar la final ajunge la un dramatism maxim” [3, p. 61]. În anii debutului operii *Serghei Lazo*, E. Mironenco publică în revista *Viața muzicală (Музыкальная жизнь, nr. 7, 1981)* un articol intitulat *Opera despre Serghei Lazo (Опера о Сергее Лазо)*, în care autoarea aduce un omagiu prototipului eroului principal al operii *Serghei Lazo* și face unele referințe la munca autorului de libret asupra textului literar. Muzicologul subliniază: „...trebuie să remarcăm munca lui Mihail Muntean. Artistul s-a înrudit în așa măsură cu rolul lui Serghei Lazo, încât creează un chip cu o realitate vitală unică” [3, p. 61].

În articolul *Freamătă în suflet cântul*, publicat în ziarul *Moldova Socialistă* (19.07.1981), D. Prianșnicov descrie biografia și calitățile măiestriei interpretative a lui M. Muntean, menționează rolurile și operele în care a evaluat și analizează doar tangențial interpretarea rolului lui Lenski [3, p.99]. Revista *Музыкальная жизнь* (Moscova, 1981) constată: „Evoluarea lui Mihail Muntean cere a fi menționată aparte. Artistul s-a familiarizat cu rolul lui Serghei Lazo într-atât, încât creează chipul cu o rară veridicitate” [8, p.16]. În 1983, muzicologul Z. Stolear, în articolul *Mihail Muntean (cronica vieții de creație)* indică datele biografice și cronica evenimentelor din viața lui M. Muntean pe scena de operă de la debut (03.02.1972) până în 1981 [3, p. 99]. În acest articol autorul analizează tangențial rolul boierului Șuțache din opera *Glira* de Gh. Neaga și cel al lui Serghei Lazo din opera omonimă de D. Gherșfeld interpretate de Mihail Muntean. În 1983, revista *Музыкальная жизнь* menționează: „Mihail Muntean, interpretul rolului principal (opera *Serghei Lazo*) a reușit să creeze chipul convingător al unui om puternic și neclintit. Posibilitățile excelente vocale demonstrate în aceste zile de cântărețul de frunte M. Muntean, uimesc cu adevărat”. În același an, revista nominalizată relatează: „Rolul lui Alvaro relevă pe deplin bogatele posibilități vocale ale lui M. Muntean. Totul este bine gândit, totul se potrivește de minune” [8, p.16]. În articolul *Ключ к оперной триаде*, publicat în ziarul *Советская культура* din 19.11.1983, E. Abramova familiarizează cititorii cu datele biografice ale artistului, cu partidele vocale interpretate și atestă că aceste partide dezvăluie măiestria lui în însușirea profundă a stilului și în perceperea conținutului operelor. Autoarea subliniază faptul că și în episoadele sonore cele mai tensionante poți auzi orice cuvânt pe care îl cântă. În continuare, ea consemnează: „Coloritul baritonal catifelat al vocii în registrul grav, sonoritatea „dramatică concentrată” în registrul acut, posedarea cantilenei îl ajută pe cântăreț să redea diferitele stări psihologice și emotive ale eroilor” [3, p. 99]. În același an, *Советская музыка* remarcă: „Turneul a demonstrat o dezvoltare considerabilă a măiestriei interpretative a artistului. Cântul și jocul său excelează prin caracter definitiv, fraze cizelate. Cântărețul a ajuns, indiscutabil, la perioada maturității artistice” [8, p. 16].

„În rolul Maurizio, conte de Saxonia, Mihail Muntean a demonstrat cele mai bune calități ale măiestriei sale vocale – posedarea cantilenei și ponderația spectrului dinamic”, – specifică revista *Музыкальная жизнь*, Moscova, 1984 [8, p. 17], după premiera operei *Adriana Lecouvreur* de Cilea care avusese loc la 5 mai 1984 pe scena Teatrului de Operă și Balet din Moldova. La 21 iulie 1984, în ziarul *Tinerimea Moldovei*, muzicologul G. Ludman scria: „Este expresivă interpretarea chipurilor lui Radames și Don Alvaro de către Mihail Muntean, în care se dezvăluie bogatele posibilități vocale și artistice ale acestui cântăreț” [3, p. 58]. În 1986, la Chișinău, apare în trei limbi (română, rusă, engleză) lucrarea lui G. Ludman *Mihail Muntean*, în care autoarea indică datele biografice, rolurile pe care artistul le-a jucat, analizează redarea chipurilor scenice și măiestria lui interpretativă, enumeră turneele, specifică aprecierile partenerilor de scenă, cele ale presei republicane și străine și aceasta doar până în anul 1986 [8]. În articolul *Mesager al artei veritabile* muzicologul L. Doroș menționează măiestria interpretativă a artistului, trece în revistă rolurile cărora le-a dat viață scenică [3, p. 97], iar în articolul *Energie spirituală* criticul muzical S. Benghelsdorf menționează calitățile vocale ale cântărețului, remarcă energia spirituală de invidiat, trece în revistă rolurile pe care tenorul le-a interpretat [3, p. 96]; G. Ludman revine la studierea activității artistice a lui M. Muntean, publicând articolul *De la inimă la inimă*, în care afirmă că muzica lui Ceaikovski l-a însoțit pe cântăreț pe parcursul întregii sale activități scenice [3, p. 95]; în articolul monografic *Mihail Muntean. Portret de creație*, muzicologul T. Muzâca periodizează viața și creația artistului, analizează repertoriul, stilul interpretativ, activitatea concertistică și pedagogică [3, p. 91].

Materiale valoroase despre activitatea prodigioasă a lui M. Muntean ca vocalist, interpret de operă, muzică de cameră și pedagog conține culegerea *Mihail Muntean: o viață în lumea muzicii*, apărută în 2013 sub egida Academiei de Științe a Moldovei [1]. Aici Gh. Duca îl califică pe tenor drept personalitate emblematică a operei naționale, apreciază admirabila tehnicitate a interpretării, simțul muzical și dramatic dezvoltat, vasta sa cultură lirică, iar E. Doga îl clasează printre cei mai de seamă reprezentanți ai elitei de operă din ultimul sfert al secolului XX. Renumita mezzosoprană E. Obrazțova relevă calitățile vocale și interpretative excepțional de bogate, muzicalitatea fină, farmecul personal și artistic captivant, puterea de muncă enormă, care l-au ajutat pe M. Muntean să ajungă un cântăreț de operă de înaltă clasă. Gh. Mustea apreciază înalt activitatea tenorului în calitate de profesor universitar. Frumusețea timbrului, cu nuanțe dense, acutele puternice, respirația largă, gama variată de expresii sunt reliefate de muzicologul A. Matusевич în diversitatea teatrului vocal al maestrului M. Muntean [1, p. 5-16].

În studiul muzicologului G. Cocearova se redă veridic chipul ilustrului tenor ca artist liric prin analiza vastului material din presă. I. Gagim elucidează creația și personalitatea tenorului ca un fenomen, pe care îl abordează prin latura filosofică a muzicii. G. Ludman se referă la calitățile vocale care l-au situat pe artist printre soliștii de frunte. În studiul lui E. Nistoreanu se dezvăluie o altă fațetă a activității tenorului, cea de instruire vocală în cadrul AMTAP din Chișinău. În dialogul cu A. Dănilă sunt abordate toate etapele vieții artistului, reflecții asupra diferitelor probleme ale dezvoltării culturii muzicale, viziuni asupra caracterelor unor eroi din opere etc. Compartimentul *Mărturii. Consemnări. Dedicării* cuprinde schițe ale personalităților culturale despre M. Muntean semnate de: M. Cimpoi, A. Samoilă, Gr. Vieru, V. Ghilaș etc., care în unanimitate îl declară pe M. Muntean drept vedetă incontestabilă de talie europeană. În 2014 apare volumul jubiliar *Mihail Muntean: O viață dedicată operei*, semnat de A. Dănilă și G. Cocearova, care reprezintă o retrospectivă a vieții artistice a tenorului.

În concluzie, putem afirma că artistul Mihail Muntean desfășoară o activitate prodigioasă și diversă, mișcând cultura spre noi altitudini. Rolul lui primordial în promovarea artei lirice este cel de interpret, care a susținut spectacole pe diverse scene, atât naționale cât și internaționale, fiind înalt apreciat de critici muzicali, oameni de cultură și știință din toate colțurile lumii. Implicit, și latura pedagogică este foarte importantă în continuitatea dezvoltării artei cântului pe teritoriul moldav, reușind să păstreze, să dezvolte și să elaboreze noi metode în predarea *belcanto*-ului. Însumând informațiile analizate, obținem imaginea complexă a figurii notorii Mihail Muntean – personalitate artistică de

mare importanță din țara noastră, care a evoluționat și impulsionat dezvoltarea multilaterală a vieții artistice și pedagogice din arealul mioritic.

Referințe bibliografice

1. MUNTEAN, M. *O viață în lumea muzicii*. Chișinău: Știința, 2013. 216 p.
1. Онегина поют молодые. **В:** *Молодежь Молдавии*, 17.02.1973.
2. MUNTEAN, M. *Biobibliografie*. Chișinău: Primex Com, 2013. 175 p.
3. КОЧАРОВА, Г. Счастливы песней. **В:** *Советская Молдавия*, 31.03.1983.
4. ПРИХОДЬКО, А. Люблю всех вас. **В:** *Вечерний Кишинев*, 17.12.1984.
5. MUNTEAN, M. Eu nu simt bătrânețea. Mai am praf în pușculiță. **În:** *Timpul*, 18.02.2013.
6. MUNTEAN, M. *Piese din repertoriu*. Chișinău: Reclama, 2005. 194 p.
7. LUDMAN, G. *Mihail Muntean*. Chișinău: Timpul, 1986, 64 p.
8. ПУЛИНЕЦЬ, О. Чарівний світ Пушкіна і Чайковського. **В:** *Правда Буковини*, Черновиці. 15.09.1973.